

Paweł Przeździecki

Etos wojownika : konferencja w Atenach

Przegląd Historyczno-Wojskowy 16 (67)/2 (252), 224-227

2015

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

1914–1915. Pierwszą część obrad zamknął referat dr. Zbigniewa Moszumańskiego poświęcony postaci Franciszka Janika, uczonego, pilota i baloniarza; autor skupił się na osiągnięciach Janika na niwie sportu balonowego w Polsce.

W czasie przerwy w obradach uczestnicy konferencji wzięli udział w odświeżeniu ustawionego na dziedzińcu Centrum Kształcenia Praktycznego i Ustawicznego w Gorlicach popiersia Franciszka Janika. Uroczystość odbyła się z udziałem przedstawicieli władz lokalnych, młodzieży szkolnej, a także prasy regionalnej i lokalnej. Kolejnym punktem uroczystości było nadanie imienia prof. Franciszka Janika nowej sali audiowizualnej, a zasługi patrona przypomniał dr Moszumański.

Drugą część obrad zainaugurowało wystąpienie prof. Andrija Kozyckiego ze Lwowa dotyczące działań lotnictwa rosyjskiego nad Galicją w latach 1914–1915, w tym także podczas bitwy gorlickiej. Autor szczegółowo przeanalizował przebieg walk powietrznych nad Galicją w omawianym okresie. Następnie dr hab. Andrzej Olejko przedstawił referat na temat działań lotnictwa austro-węgierskiego w przełamaniu gorlickim. Kolejny referent, dr Michał Plavec z Narodowego Muzeum Technicznego w Pradze, nakreślił dzieje austro-węgierskiej poczty lotniczej Wiedeń–Kraków–Proskurów–Kijów–Wiedeń. Doktor Maciej Bakun z Uniwersytetu Gdańskiego zaprezentował aktywność lotnictwa niemieckiego na froncie wschodnim w latach 1914–1915, a dr Krzysztof Mroczkowski (MLP w Krakowie) przedstawił obraz działań wojennych w Galicji kreowany przez doniesienia prasowe i pamiętniki.

Po zakończeniu konferencji jej uczestnicy mieli okazję obejrzeć dwie wystawy poświęcone I wojnie światowej. Pierwsza z nich, opracowana przez Michała Piotrowskiego, została zatytułowana: „Lekcja historii. Retrospekcja”, drugą zaś, przygotowaną przez krakowskie MLP, opatrzono tytułem: „100. rocznica bitwy gorlickiej – udział lotnictwa w przełamaniu frontu”.

Jerzy Grzybowski

ETOS WOJOWNIKA: KONFERENCJA W ATENACH

W dniach 27–30 kwietnia 2015 r. w Muzeum Wojny w Atenach odbyła się międzynarodowa konferencja naukowa nt. „Etos wojownika, narodowy duch i żołnierska służba” (The Warrior’s Ethos, the National Psyche and Soldiers). Było to 15 doroczne spotkanie Grupy Roboczej ds. Studiów nad Konfliktami (Conflict Studies Working Group), działającej pod auspicjami Konsorcjum Partnerstwa dla Pokoju (Partnership for Peace Consortium), organizacji

zrzeszającej wojskowe placówki naukowe i instytucje związane z obronnością z blisko 60 państw. Ateńska sesja została zorganizowana przez Kierownictwo Historii Wojsk Lądowych (Dieftinsi Istorias Stratu), podległe Sztabowi Generalnemu Greckich Wojsk Lądowych (Geniko Epiteleio Stratu), oraz wie- deńskie Muzeum Historii Wojskowej Wojskowego Instytutu Historycznego (Heeresgeschichtliches Museum, HGM).

Celem konferencji było przedstawienie wyników badań nad rolą dziedzictwa kulturowego, historycznego i zbiorowej pamięci w budowaniu etosu wojownika i żołnierza na przestrzeni dziejów. Spotkanie poświęcono m.in. omówieniu wpływu konfliktów na postrzeganie sił zbrojnych przez społeczeństwa, wzajemnych relacji wojskowych i środowiska cywilnego, genezy mitów wielkich bohaterów i zdrajców oraz wykorzystania historii wojskowości w edukacji i szkoleniu. Planowana jest publikacji materiałów w wydawnictwie pokonferencyjnym.

W poniedziałek 27 kwietnia uczestnicy zwiedzili Muzeum Wojny w Atenach (Polemiko Museio). Gości konferencji oprowadził dyrektor placówki, gen. bryg. Panagiotis Kaperonis.

We wtorek 28 kwietnia sesję uroczyste otworzył wiceminister obrony Grecji Kostas Isichos. Następnie głos zabrali: dyrektor Kierownictwa Historii Wojsk Lądowych gen. bryg. Nikolaos Delatolas, dyrektor Zarządu ds. Organizacji, Szkolenia i Doktryn gen. dyw. Alkiviadis Stefanis, prof. Efantis Hatzivasiliu z Uniwestytetu Narodowego im. Kapodistriasa w Atenach oraz płk dr M. Christian Ortner, dyrektor HGM.

Pierwszy panel, moderowany przez prof. Massimo de Leonardisa (Katolicki Uniwersytet Najświętszego Serca w Mediolanie), rozpoczęło wystąpienie płk. prof. dr. hab. Dariusza Kozerawskiego (p.o. rektor-komendant Akademii Obrony Narodowej, AON) poświęcone moralnemu wymiarowi bitwy pod Wizną. Doktor Vladimir Prebilič (Uniwersytet w Lublanie) oraz dr Damijan Guštin (Instytut Historii Współczesnej w Lublanie) omawiali jak kształtował się etos żołnierza wśród Słoweńców w latach 1941–1945 oraz 1990–1991. Następnie wystąpił członek Komisji Historycznej Sztabu Generalnego Greckich Sił Zbrojnych kmdr dr Kleantis Kiriakidis. Na przykładzie Alcybiadesa, Benedicta Arnolda i marszałka Petaina przedstawił jak bohaterowie narodowi mogą stać się zdrajcami.

W drugiej części sesji, moderowanej przez prof. dr. hab. Janusza Zuziaka (AON), prof. Tetsuya Sahara (Uniwersytet Meiji w Tokio) przedstawił proces odradzania się japońskiego militarizmu po II wojnie światowej na przykładzie rosnącego znaczenia kultu Yasukuni, poświęconego duchom żołnierzy poległym w służbie kraju. Tematem wystąpienia dr. Mateja Medveckiego (Wojskowy Instytut Historyczny w Bratysławie) była działalność czechosłowackiego wojskowego attaché w Sztokholmie w latach 1945–1946. Doktor Éva Szelke-Tulipán

(Muzeum i Instytut Historii Wojska w Budapeszcie) mówiła o politycznym wykorzystywaniu pamięci o ofiarach powstania węgierskiego w 1956 r.

Ostatnią część sesji moderował prof. Fredrik Eriksson (Szwedzki Uniwersytet Obrony w Sztokholmie). Doktor Prokop Tomek (Instytut Historii Wojskowej w Pradze) zaprezentował wyniki badań na temat roli propagandy w wychowywaniu młodzieży w komunistycznej Czechosłowacji. Następnie głos zabrał ppłk dr László Veszprémy (Muzeum i Instytut Historii Wojska w Budapeszcie). Przedstawił różne aspekty wykorzystywania pamięci o wielkim zwycięstwie Jana Hunyadyego nad wojskami tureckimi pod Belgradem w 1456 r. przez władze polityczne i wojskowe w kolejnych stuleciach. Referat dr. Dimitrios Christodulu (grecka Komisja Historyczna) dotyczył bitwy pod Maratonem oraz wpływu tego zwycięstwa na kształtowanie ateńskiej demokracji w V w. p.n.e.

W środę, 29 kwietnia, odbyła się podróż historycznowojskowa na pole bitwy maratońskiej, połączona ze zwiedzaniem muzeum archeologicznego. Następnie uczestnicy konferencji zapoznali się z infrastrukturą i zadaniami greckiej Akademii Wojsk Lądowych (Stratitotiki Scholi Ewelpidon) w Wari. Na koniec goście zwiedzili Muzeum Akropolu Ateńskiego (Museio Akropolis) oraz wzgórze świątynne.

W czwartek, 30 kwietnia, ostatniego dnia konferencji, pierwszą część sesji poprowadził dr Niels Bo Paulsen (Królewska Duńska Akademia Obrony w Kopenhadze). Podpułkownik Teodoros Zikos (Sztab Generalny Wojsk Lądowych Grecji) wygłosił referat na temat wpływu bohaterstwa greckich kobiet, dostarczających prowiant i materiały wojenne walczącym na froncie żołnierzom w czasie II wojny światowej, na kształtowanie się morale służb logistycznych współczesnej armii greckiej. Następnie mjr dr Ivan Cadeau (Biuro Historyczne Ministerstwa Obrony Republiki Francuskiej) omówił wzajemne relacje wojska i społeczeństwa francuskiego w trakcie I wojny indochińskiej. Na koniec dr Ina Wiesner (Centrum Historii Wojskowej i Nauk Społecznych Bundeswehry w Poczdamie) zaprezentowała zależność pomiędzy instytucjami wojskowymi a wymaganiami czynników politycznych.

W drugiej części sesji, moderowanej przez płk. dr. M. Christiana Ortnera, dr Niels Bo Paulsen wygłosił referat na temat różnych sposobów wykorzystania wiedzy historycznej w siłach zbrojnych Królestwa Danii. Profesor Fredrik Eriksson przedstawił stanowisko władz Szwecji wobec wiedzy o dziedzictwie dziejowym w świetle wojskowych regulaminów w latach 1919–1939. Doktor Grzegorz Jasiński (Wojskowe Centrum Edukacji Obywatelskiej, WCEO) omówił rolę i znaczenie historii wojskowej w procesie nauczania i kształcenia kadr Sił Zbrojnych RP.

W przedostatniej części spotkania – moderował dr Erwin A. Schmidl z Austrii – dr Nadine Akhund-Lange (Uniwersytet Paryski) omówiła propokojową działalność fundacji Andrewa Carnegiego. Doktor Tamara Scheer (Uniwersytet

Wiedeński) omówiła niektóre zagadnienia związane z austro-węgierską okupacją Bałkanów w czasie I wojny światowej. Paweł Przeździecki (WCEO) przedstawił uwarunkowania procesu odrodzenia i konsolidacji Wojska Polskiego w latach 1918–1921.

Ostatnią część sesji moderował André Rakoto z Francji. Referat prof. dr. hab. Janusza Zuziaka dotyczył symboli polskiego bohaterstwa w czasie II wojny światowej na przykładzie bitew: Westerplatte, Narwik, Tobruk, Monte Cassino oraz Powstania Warszawskiego. Carmen Rijnoveanu i Daniela Siscanu (Instytut Studiów Politycznych Obrony i Historii Wojskowej w Bukareszcie) przedstawiły ewolucję wojskowego ducha w Rumunii w czasie konfliktów w XX i XXI w. Kristian Frisk (Uniwersytet Południowej Danii w Odense; Królewska Duńska Akademia Obrony w Kopenhadze) dokonał semantycznej analizy baz wojskowych duńskich kontyngentów wojskowych biorących udział w operacjach międzynarodowych.

Paweł Przeździecki

WNIOSKI I DOŚWIADCZENIA Z UDZIAŁU POLAKÓW W II WOJNIE ŚWIATOWEJ: KONFERENCJA W WARSZAWIE

W dniu 7 maja 2015 r. w Sali Lelewelowskiej Instytutu Historii Polskiej Akademii Nauk na Starym Mieście w Warszawie odbyła się ogólnopolska konferencja nt. „Polacy w II wojnie światowej – doświadczenia i wnioski”. Konferencja została zorganizowana przez Wojskowe Centrum Edukacji Obywatelskiej (WCEO), Instytut Historii PAN (IH PAN), Akademię Obrony Narodowej (AON), Muzeum Wojska Polskiego (MWP) oraz Muzeum Wojsk Lądowych (MWL). Jej celem, oprócz przypomnienia czynu zbrojnego Polaków w latach 1939–1945 w 70. rocznicę zakończenia tego największego w dziejach kataklizmu wojennego, było też postawienie pytań o aktualność ówczesnych doświadczeń.

Otwarcia obrad dokonali przedstawiciele organizatorów: dyrektor WCEO prof. nadzw. dr hab. Aleksandra Skrabacz oraz zastępca dyrektora IH PAN dr Andrzej Koryn. Podczas konferencji wygłoszono 8 referatów. Tematyka wystąpień była zróżnicowana. W pierwszym panelu, zatytułowanym „Kampania 1939 r.”, dr Mirosław Giętkowski (MWL) przedstawił stan polskiej artylerii, a dr hab. Andrzej Aksamitowski (Uniwersytet Szczeciński) omówił rolę Warszawskiego Rejonu Umocnionego w pierwszej połowie XX w. W kolejnej grupie wystąpień